

ARGUMENT ȘI PREFAȚĂ LA CARTEA „PROBLEME DE DREPT ȘI SOLUȚII LA JUDECAREA CAUZELOR PENALE”

Judecătorii au fost creați pentru a sluji justiția; justiția, în schimb, s-a născut din necesitatea de a separa binele de rău sau, altfel spus, cultivăm justiția atunci când separăm echitatea de inechitate, când deosebim licitul de ilicit (*Justitianu colimus aequum ab iniquo separantes, licitum ab illicito discernentes*)

Lucrarea pe care avem plăcerea și onoarea s-o prezentăm publicului interesat este elaborată în ajunul jubileului de 50 de ani din ziua nașterii și o dedic scumpei mele familii, a cărei căldură și dragoste le-am resimțit permanent pe parcursul vieții și care constituie sprijinul de nădejde și izvorul nesecat, dătător de energie și inspirație în activitatea profesională.

Prin intenție și prin modalitatea de expunere, „Probleme de drept și soluții la judecarea cauzelor penale” este o carte despre activitatea profesională, despre conștientizarea locului și rolului judecătorului în societate și care semnifică un proiect de carieră profesională, prin care sînt reflectate preocupările și controversesele pe care le-am întîmpinat în procesul exercitării atribuțiilor funcționale.

Urmărind scopul de a face o retrospectivă asupra activității profesionale și a remarca anii parcursi pînă acum, ani în care pe altarul justiției au fost puse energia, abnegația și elanul tineresc, cunoștințele, experiența și dăruirea de sine, lucrarea reprezintă o culegere de articole practico-științifice, elaborate pe parcursul activității judecătorești și care, indiscutabil, și-au lăsat amprenta asupra actului de justiție înfăptuit.

În această carte se expune punctul de vedere asupra diferitelor probleme semnalate de jurisprudență,

care au fost obiecte de studiu în activitatea profesională. Au fost selecționate, în principiu, doar unele publicații care, prin problemele de drept abordate și soluțiile oferite, vor prezenta, sperăm, interes practic și teoretic pentru jurisprudență. Articolele conțin o sinteză de opinii și experiențe personale din travaliul creativ profesional în calitate de judecător, care sînt rezultatul unui timp îndelungat de observații, studii și analize juridice ale situațiilor reale din practica bogată, obținută în urma judecării cauzelor penale.

Considerînd că doar în acest fel, ca purtător și promotor al valorilor justiției, răspundem în mod realist și eficient obligațiunilor instituționale, propunem, pe de o parte, o analiză juridică a unor situații complexe, întîlnite în practica personală de judecător, prin trimitere la principiile Convenției Europene a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, ale Constituției Republicii Moldova, Codului penal și Codului de procedură penală, care reprezintă „fagurele” din a cărui rigurozitate geometrică ar trebui să-și extragă nectarul toate principiile unui proces penal echitabil. Pe de altă parte, îndemnăm la o responsabilitate sporită și la o seriozitate mai mare în activitatea de judecător, valorificînd, în conținutul ei, un număr semnificativ de texte, motivări și concluzii din cuprinsul hotărîrilor Curții Euro-

pene a Drepturilor Omului, Curții Constituționale a Republicii Moldova și Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova.

Prin conținutul larg al problemelor de drept abordate și prin soluțiile noi formulate, lucrarea cheamă la conștientizarea faptului că rolul judecătorului nu se reduce numai la judecarea propriu-zisă a cauzei. Acest rol rezidă și în faptul că, prin investigațiile practico-științifice efectuate, să fie împărtășite și promovate cunoștințele juridice asimilate în rezultatul activității desfășurate și, drept consecință, să fie elaborate propuneri *de lege ferenda* și *de lege lata*, de un real folos pentru legiuitor și pentru jurisprudență. Sînt îndeplinite, astfel, într-o împletire organică, afit o funcție de realizare a normelor de drept, cît și o funcție creativă, contribuind activ la perfecționarea și îmbunătățirea calitativă a cadrelor legislative naționale, a actului de justiție, precum și a patrimoniului doctrinei juridice autohtone.

În această ordine de idei, se urmărește scopul ca prin îmbinarea armonioasă și rațională a cercetării aplicative cu cea fundamentală a dreptului, în jurisprudența națională să se afirme tot mai mult caracterul științific la înfăptuirea justiției, caracter ce se impune în mod impetuos pentru a transforma munca judecătorului într-o activitate creativă și eficientă, care pre-

face entitățile juridice în realități juridice utile pentru societate.

Deși jurisprudența și doctrina nu constituie izvoare de drept, importanța lucrărilor științifico-practice elaborate de judecători este de netăgăduit, de vreme ce actul de justiție, bazat pe noțiuni științifice, identificând și analizând problemele de drept, oferă soluții în urma interpretării judiciare și aplicării normelor juridice, furnizând, astfel, material prețios atât legiuitorului, cât și științei juridice. Concomitent, capacitățile și valorile gândirii judecătorului trebuie să fie aplicate în cercetările aprofundate prin prisma activității exercitate, pentru ca, în final, practica judiciară și teoria dreptului să fie integrate într-un sistem armonios legislativ, prin operațiunea elaborării și adoptării actului normativ.

În contextul considerentelor relevate, lucrarea cuprinde:

a) *informarea, sub două aspecte: teoretică și practică*. Aceasta se realizează, pe de o parte, prin studiile ce pun în valoare aspectele teoretice cele mai actuale, prin care se dezvoltă legislația penală și procesual-penală națională, pe de altă parte, prin soluțiile de practică judiciară în materie penală;

b) *promovarea legăturii teoriei dreptului penal și dreptului procesual-penal cu practica judiciară cu privire la judecarea cauzelor penale*. Aceasta se realizează prin axarea studiilor teoretice ale disciplinelor juridice pe soluții din jurisprudență, prin comentariile hotărârilor judecătorești, prin discutarea în articole a problemelor ridicate de aplicarea legii, prin examinarea procesului de legiferare în legăturile acestuia cu viața socială în care se desfășurează și ale cărei relații este destinat să le reglementeze;

c) *stimularea luptei de opinie practico-științifice în domeniul*

dreptului. Aceasta se realizează prin discuțiile și comentariile ce fac obiectul unei rubrici de largă extensiune a prezentei lucrări, în care adesea se confruntă păreri diferite asupra aceleiași probleme, cu dezvoltări argumentate de o parte și de alta. Astfel de confruntări de opinii nu numai că favorizează căutarea și găsirea adevărului, nu numai că revelează problemele susceptibile de controverse, în care uneori este sesizată o îndrumare în adoptarea soluției juste, ci au și efectul unui exercițiu de cercetare juridică, unui exemplu de studiere în profunzime a problemelor juridice, unui mod de stimulare a gândirii juridice.

Ca orice fenomen subiectiv, viu, direct și irepetabil de comunicare interumană, punctele de vedere exprimate aparțin exclusiv autorului, fiind înfățișate spre a fi supuse opiniei publice, care va aprecia valoarea argumentelor prezentate în susținerea soluțiilor elaborate pentru rezolvarea problemelor de drept elucidate. Conștienți de faptul că atât concluziile investigațiilor efectuate, cât și recomandările referitoare la aplicarea în practică a rezultatelor obținute sînt susceptibile de noi meditații, precizări, căutări științifice și practice, exprimăm speranța că prin prezenta lucrare am inițiat un proces de perspectivă în care judecătorul să se manifeste mai activ în activitatea profesională, elaborînd și promovînd opiniile personale vis-à-vis de spețele supuse judecării.

Problemele de drept pe care le-am semnalat în paginile literaturii de specialitate, inclusiv în această carte, nu sînt exhaustive pentru a înfățișa toate direcțiile importante ale activității judecătorului la etapa contemporană. De aceea, exprim speranța că multe probleme își vor găsi rezolvarea în timpul apropiat, iar altele, care încă nu pot fi conști-

entizate, vor sta în atenția factorilor decizionali, pentru ca preocuparea judecătorilor să se materializeze în activități științifico-practice concrete și eficiente. Iată de ce semnul revoluției în gîndirea juridică și în atitudine, sub auspiciile căruia se plasează mesajul lucrării, este judecătorul, persoana care, în virtutea funcției exercitate, este obligată să rămînă mereu în epicentrul preocupărilor jurisprudenței și doctrinei, cu limitele, calitățile, competențele, motivațiile, temerile, interesele și așteptările ce o caracterizează prin definiție.

Judecătorul, cel care prin lege este unicul acreditat să înfăptuiască justiția, fiind actorul principal în marea operă de interpretare judiciară și aplicare a normelor de drept, cu pași mai mari sau mai timizi, prin definiție, este chemat să asigure echilibrul dintre interesele motrice, uneori sincrone, ale jurisprudenței și doctrinei, iar, în această ordine de idei, se impune desfășurarea unei activități practico-științifice rodnice și eficiente.

Călăuzindu-mă de postulatul că *Judecătorul este cel ce dă viață Dreptului*, mi-am propus să-l dezvolt și să-l promovez în cadrul atribuțiilor exercitate, sperînd ca activitatea practico-științifică desfășurată să aibă un ecou adecvat în mediul colegial, adică o susținere și o continuitate firească. Publicațiile elaborate, prelegerile ținute în fața auditoriului, discursurile și luările de cuvînt la diverse conferințe, seminare, traininguri etc., bazate pe cunoștințele teoretice și practice acumulate din experiența de judecător, tind să îmbogățească patrimoniul juridic național și să-i animeze pe colegii ce se vor alinia la activitatea științifico-practică.

Manifestînd dorința ca ideile și gîndurile expuse să suscite interesul opiniei publice, aș fi onorat

dacă criticile și sugestiile pe marginea lucrării ar contribui la crearea unui curent sănătos de opinii în serviciul jurisprudenței și, în acest fel, la consolidarea și afirmarea Justiției în Republica Moldova.

Le mulțumesc tuturor celor care m-au sprijinit la elaborarea și publicarea prezentei lucrări, precum și celor care se află în așteptarea lecturării. Totodată, adresez un apel către toți colegii care au îmbrățișat onorabila profesie de jurist și îi îndemn să participe mai activ și cu dăruire de sine la dezbaterile privind problemele de drept cu care se confruntă jurisprudența națională, astfel încât studiile și publicațiile de specialitate de acest gen să devină o tribună de elaborare, dezvoltare și promovare a opiniilor profesionale, capabile să influențeze pozitiv legislația, jurisprudența și doctrina juridică. Consider că acest tezaur de experiență profesională va dereni o sursă sigură de referință în mediul juriștilor aflați permanent în căutarea febrilă de a da viață Dreptului.

Sper ca acest experiment personal, ce se constituie într-o premieră în literatura juridică autohtonă, să fie apreciat la justa valoare de către opinia publică. Alte studii, care sînt convins că vor urma, vor completa, fără îndoială, modesta noastră contribuție și, la rîndul lor, vor contribui la îmbogățirea domeniului judecătoresc cu zestrea informațională de care, spre regret, ducem lipsă.

Invit Măria sa, Cititorul, să lectureze lucrarea, fiind conștient de faptul că atît concluziile investigațiilor efectuate, cît și recomandările privind aplicarea rezultatelor obținute sînt susceptibile de amplificări și aprofundări, astfel încît orice sugestie rațională și propunere constructivă în vederea unor eventuale completări sau revizuirii este salutară și bine-venită.

Sergiu FURDUI

ANALIZA CRIMINOLOGICĂ STRATEGICĂ ÎN SERVICIILE DE POLIȚIE CANADIENE

Octavian BEJAN,

doctor în drept, prorector pentru știință și relații interuniversitare al Institutului de Științe Penale și Criminologie Aplicată

RÉSUMÉ

On présente, dans cet article, une description de l'activité d'analyse criminologique stratégique dans l'activité policière. Les résultats ont été obtenus par une recherche théorético-empirique, réalisé à partir des données collectées par nous, en République Moldova et au Canada, en utilisant la méthode abstrait-constructive (théorique), de l'observation, documentaire et de l'entrevue (empirique). On propose aussi une description générique des tâches du criminologue responsable de l'analyse criminologique stratégique travaillant au sein des services de police, élaborée à l'aide d'une généralisation, systématisation et conceptualisation des données empiriques collectées. De même, on indique une série de possibilités d'utilisation de l'analyse criminologique stratégique dans l'activité policière, qui n'ont pas été, pour l'instant, valorisées, ainsi que des moyens de renforcement de l'activité analytique dans certaines organismes policiers en République Moldova.

Analiza criminologică este o componentă omniprezentă în activitatea serviciilor de poliție canadiene. Spre deosebire de Republica Moldova, serviciile de poliție canadiene au avansat considerabil în utilizarea potențialului analizei criminologice în activitatea de prevenire și contracarare a criminalității și a accidentelor rutiere. De aceea, ne-am propus să studiem într-un mod sistematic experiența canadiană și să o propagăm în Republica Moldova, îmbogățind-o și cu realizările noastre în materie.

Rezultatele prezentate în acest articol au fost obținute printr-o cercetare criminologică teoretică, efectuată în temeiul materialului empiric pe care l-am cules personal prin aplicarea metodei observării (sistematice și nesistematice) și metodei documentare (fișe de post, rapoarte, note informative etc.). Precizăm că o parte din acest material empiric va fi prezentat, din rațiuni de spațiu limitat, în alte lucrări științifice, care spăram să

vadă cît mai curînd lumina tiparului.

După cum observă Jerry H. Ratcliffe, „conducătorii organelor de drept recunosc, din ce în ce mai mult, că ei nu se află într-o lume săracă în informație: datele și informațiile despre mediul criminal și activitatea criminală abundă. Provocarea constă în transformarea acestei bogății de date în cunoștințe care pot corobora procesul decizional, pot îmbunătăți strategiile de contracarare a criminalității și spori beneficiile prevenirii criminalității. Cu alte cuvinte, scopul este să convertim datele și informațiile în informații bune pentru acțiune” (*trad. noastră*) [1, p.1].

În serviciile de poliție canadiene, activitatea analitică poate fi desfășurată de o persoană sau de un grup de persoane, în funcție de resursele disponibile. Serviciile de poliție mai mici dispun de un singur analist, pe cînd cele mai mari posedă o pluralitate de analiști, al căror număr poate atinge cifra de